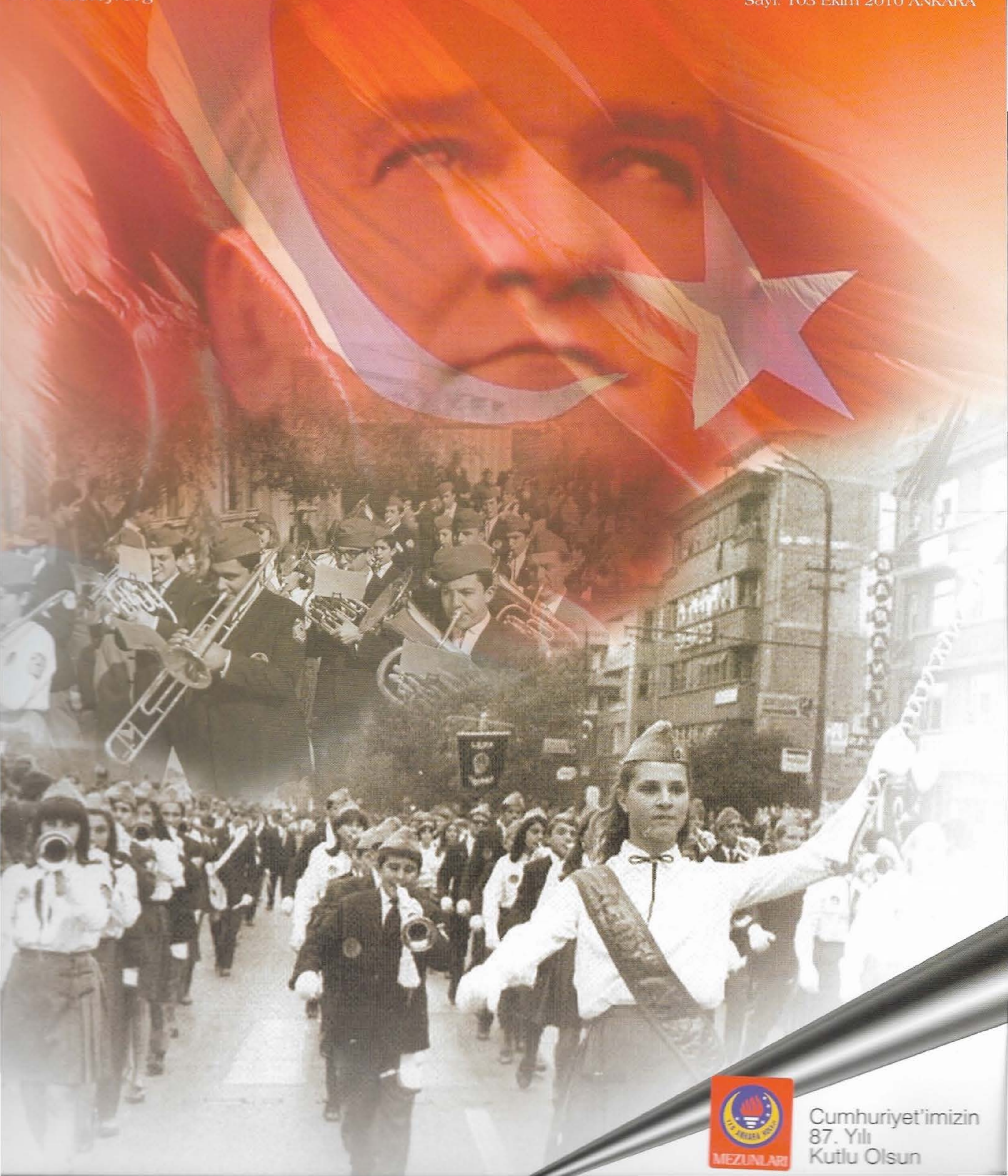


TED ANKARA

KOLEJLİLER

www.kolej.org

Sayı: 103 Ekim 2010 ANKARA



Cumhuriyet'imizin
87. Yılı
Kutlu Olsun

6 Konuk Yazar Gülseren Budayıcıoğlu'65	8 Portre Hakan Bezginli'78	10 Kariyer Tufan Alatan'82
12 KolejİN	14-22 Bizim Dünyamız	24 Anılarımız Osman Poshor
26 Sağlık Prof. Dr. Meral Dr'72	28 Mesaj Kutusu Ataç İmamoğlu'81	Zeynel Çilli 30 Gurme Zeynel&Çi
32 Panoramik Bakış Prof. Dr. Ş. Teoman Duralı'67	36 Medya Tasarım CTI Sistem	

Mürşit -1

Birbirlerine güven ve sadâkat bağıyla ilişkilenmemiş bireylerden kurulu toplum dağılıp çökmeye mahkûmdur. İşte eğitimin, ardisıra okul öğretiminin, bilgilendirmeden önce, başta gelen görevi yetişen gence güven duygusunu aşılama olmalıdır.

Prof. Dr. Ş. Teoman DURALI'67

İstanbul Ün. Fen-Edebiyat Fak. Felsefe Bölümü
Kırklareli Ün. Fen – Edebiyat Fakültesi Dekanı



Dilimizde öyle sözler var ki, onları çözümleyip açıklamak kolay değil. Fizik-kimya bilimlerinde karşımıza çıkan terimler gibi tek ve tıkHz anlamları olmayıp önemli ölçüde tasavvurla yüklüdürler. İşte onlardan biri, 'mürşit'tir. Kimdir, nasıl biridir, mürşit, dedikleri? N'eylemeli ki, o pâyeye erişilebilinsin? Aslına bakarsanız, kılavuzlukla, yol yordam göstermeyle bağlantısını sezer gibiyiz. Gerçi, klasik dilimizde birçok sözün başına gelenden mürşit de kurtulamayacaktı, Ankara'da Dil-Tarih-Coğrafya Fakültesi giriş kapısı üstünde "Hayatta en hakikî mürşit ilimdir" yazmasa. Çöpe atılmış nice güzel, içi yüzyılların yaşantıları, bilgelikleri dolu sözlerden farklı olarak 'mürşid'i, az önce zikrettiğimiz, vecizeye borçluyuz. Orada geçen sözlerden en önemli ötekiyse, 'ilim'dir. Bu da unutulmaya terk edilmiş sözlerden biridir. Sanılanın tersine, 'bilim'in düzayak karşılığı olmayıp ondan daha fazla bir şeydir. 'Bilim', baştan belirlenmiş yönteme uygun tarzda varsayım dediğimiz deneylenebilir inancın, doğa olaylarıncı onaylanıp onaylanmadığına bakarak yürütülen — deney— işlemlerden çıkan bilgi türünden sonuçların sistemli bütünlüğüdür. Bilimin kuru, yöntemli, biçimsel bünyesinden farklı olarak ilim, yaşama ortamında edindiğimiz tecrübeleri aklın imbiğinden geçirerek tekrar hayata aksettirdiğimiz üst seviyedeki bilgilerden oluşmuş bir düzendir. İlim sâhibi insan, vicdân sesine kulak kabartan, duygularını aklın dizginleyici, tertibe sokan eline teslimidir. Bunları söyledikten sonra 'ilm'in mürşit olmasından ne murad ettiğimiz anlaşılıyor olmalıdır. Yine de yetmiyorsa, biraz daha açalım: Aklın saçtığı ışıkla —irşât— yürünülecek yolun görülüp bulunması... Evet, ışık saçarak yaşanılacak yolu gösteren kılavuz, şu durumda ilim oluyor.

Bunu kişinin kendi başına edinmesi mümkün değil. Yetisi yeteneği bulunan yetişmekte olan gence ilmi kazandıran biri vardır. İlmî edinip hayatına tatbîk edene, yine geçmişte kalmış dilimizde, âlim derlerdi. Ancak, âlim, ilmi edinip hayatına tatbikle yetinmez. Başka bir anlatıyla, sâhici âlim, bencil olmayan, verici, özgeci/digergâm kimsedir. Âlimde anneye has bir özellik bulunur. O da şefkattir; demek ki sevgiyle, koruyarak, kollayarak yetiştirdiğini ilimle tanıştırdı âlim kılar. Bu yönüyle âlim, muallimdir. Günümüzdeyse, muallime öğretmen diyoruz. Kavramın sözleriyle birlikte anlamları da başkalaştı mı? Elbette. Öğretmen, yetişen gence kuru kuru bilgi yediren meslek erbâbıdır (profession). Para —maaş yahut ücret— mukabili "bu, böyle, şöyledir" usuluyla bilgileri değerlendirmeksizin aktarı, saatını doldurur, çeker, gider. Buna karşılık 'muallim/e' bilgilendirmeden ziyâde kendini canıyla canıyla yetiştirme işine adanmış 'görev erbâbı'dır (missionaire).

Anneliğin başta gelen vasfı 'mürebbiyelik', 'muallimlik' kadar, öğretmenin özelliklerindendir. Allah'ın en mümtâz sıfatlarından Rab ile mürebbiye aynı söz kökündendirler: Rabbî —öğretmek, yetiştirmek. Hint-Avrupa (Arî) dillerinin çoğu gibi, Sâmi denilenlerden Arapça'da da isimler, dişil – eril olarak ayrımlanırlar. Bu cümleden olmak üzere, 'mürebbiye' dişildir. Arapça'nın dil mantığı uyarınca, erili 'mürebbi' olması gerekirken, bunun böyle olmadığını, yalnızca dişiliğin kullanıldığını görüyoruz. Çok manîdâr! Doğurmak kadar eğitip yetiştirmek de mi kadına has görülmüş? Tasavvuf ile İslâm felsefesinin en seçkin simâlarından İbn Arabî, rahman, rahim varlığı nedeniyle, Allah'ı kadın suretinde tasavvur ediyor!

Peki, bütün bunlar ne demek oluyor? Birincisi, insan, eşsiz,

benzersiz bir varlıktır. İkincisi dünyaya canlı olarak gelen beşerî toplum-kültür varlığını insanlaştıran ilkin eğitim (terbiye-rabbî), ardından da öğrenimdir. Birincisi, ailede, başta anne, sonra da baba olmak üzere, büyüklerin gözetiminde olup biten bir doğal süreçtir. Çocuk, emeklemeyi; oturup kalkmayı; yürümeyi; yiyip içmeyi; kakasını, çişini etmeyi; konuşmayı; terbiyeliliği, edepsizliği; şerefi, yüzüzlüğü; dürüstlüğü, yalanı; fedâkârlığı, sahtekârlık ile kalleşliği; sevgiyi, nefreti; arkadaşlığı, düşmanlığı, kısacası istisnâsız her şeyi olağan yaşama düzleminde öğrenerek edinir. İnsanda içgüdü'nün hani neredeyse kalmamış olması, onu öğrenmeye, bilgilenmeye mecbur kılmıştır. Sırasıyla aile ocağı, akrabâ muhiti, mahalle, köy cinsinden odaklar, öğrenme güzergâhımızın ilk ana duraklarıdır. Nihâyet okulla birlikte yeni bir süreç başgösterir. Birincisini, daha ziyâde kırık alanlarda, dolu dolu yaşamış çocuklar, ikinci evrede kendini gösteren biçimsel dediğimiz öğretim – öğrenimin ana kurumu okula ayak uyduramaz. Birincinin tersine, tümüyle yapma, olağandışı okullaşmayı bir türlü benimseyemezler. Okullaşmanın ilk basamaklarında, yanî temel öğrenim – öğretim ile bilgilendirmenin yanında eğitim hâlâ süregider. Okulda yer alan öğretme-bilgilendirme zorunludur. Bu yüzden istiptadın en koyusu, yoğunlu okulda olur. Bu, öğretme-bilgilendirmenin mantığı icâbidir. İki insan çeşidi karşı karşıya gelir. Biri bilmez yetişen, öbürüyse yetişkin-ergin bilir kişi. Yetişkin-ergin bilir kişi —'mual-

lim/öğretmen'—, bildiklerini, öğretici ahlâkı uyarınca, 'bilmez yetişen'e —öğrenci— çeşitli yöntemlerle ve yollardan aktarır. Bu işleme 'öğretme' etkinliği denmiştir. İşlerin en meşakatlisi, müşkili. Biri bilmez yetişen, öbürüyse yetişkin-ergin bilir kişi. Yetişkin-ergin bilir kişi öğretici bildiklerini, bilmeyen yetişene, demek ki öğrenciye çeşitli yöntemlerle aktarır dendiğinde, bunların başta geleni, bir bakıma, sahne sanatı, sanatçılığıdır. Öğreten, çocukların yahut ergenlerin ilgisi ile merâkını kapalı ortamda belli bir süre canlı tutması zorunludur. Adetâ tek kişilik oyunu sahneler. Söz konusu oyunda bahsettiklerinin doğruluğuna, önemi ile ilgi çekiciliğine karşısındakileri iknâ etmesi şarttır.

Öğreten – öğrenen arasında güven ile inanç, imân mesâbesinde olmalıdır. Öğrenci, kalkıp kendisine her iletilen bilginin yerinde yahut doğru olup olmadığını sınamaz. Öğretmen de üstüne dikilen gözler ile kabartılan kulakların, kendisiyle dalga geçmediklerinden, alaya alınmadığından emîn olmak ister. Ekmek, hava, su kadar insanın ihtiyâç duyduğu dördüncü unsur güvendir. Kanıtlanmayı gerektirmeyen inançtan güven doğar. (1) Sevişen kadın – erkek, (2) anne – baba – çocuk ile (3) öğreten – öğrenen üçlüsünün, aralarındaki ilişki, güven zemini üstüne kuruludur. Güvenin dayandığı temelse, 'ödev bağlılık', başka bir deyişle 'sadâkat'tır. Bu da bir bilinç hâlidir: 'Ödev bilinci'.

Ailede başlatılan/başlayan güven duygusu okulda katmerleşerek gelişir, halka halka toplumun öteki kesimlerine ve nihâyet tamamına yayılır, yaygınlaşır. Tasvîr ve tarîf ettiğimiz altyapısıyla, yöntemiyle, kurallarıyla güven tesisi ahlâkın görev alanındadır. Birbirlerine güven ve sadâkat bağıyla ilişkilennemiş bireylerden kurulu toplum dağılıp çökmeye mahkûmdur. İşte eğitimin, ardısıra okul öğretiminin, bilgilendirmeden önce, başta gelen görevi yetişen gence güven duygusunu aşılama olmalıdır. Anne ile babanın ayrılması, sonuçta ailenin dağılması, okulun ise, işini layıkıyla ifâ etmemesiyle bireyler arasında çimento görevini gören güven sarsılır, yıkılır. Tıpkı çimentosu, demiri eksik kullanılmış bir binânın orta şiddetteki depremde yıkılması gibi. Korkunç talihsizlik!

Tarih, M.Ö. 3300'lerde yazının Sümerler tarafından icâdiyla başlatılır. Yazıyla birlikte kurum olarak okul ortaya çıkmıştır. Sümer okulunda başlarda yalnızca yazma ile okuma öğretilirdi. Bir süre sonra diğer gerekli bilgilerin yanısıra edep, adâp verilir olmuştur. Bu yoldan birbirlerine ve devletlerine bağlı, dolayısıyla da güvenen kişilerin yetiştirilmesine çaba harcanmıştır. Böylece toplum –devlet hayatının, giderek millet oluşumunun ilk belirgin örneğine Sümer'de rastgeliyoruz. İşte, devlet çatısı altında teşkilâtlanmış topluma millet diyoruz. Okul ve onun baş oyuncusu mualim-öğretmene, ülküsel (ideal) bu oluşumun kökü kökenidir.

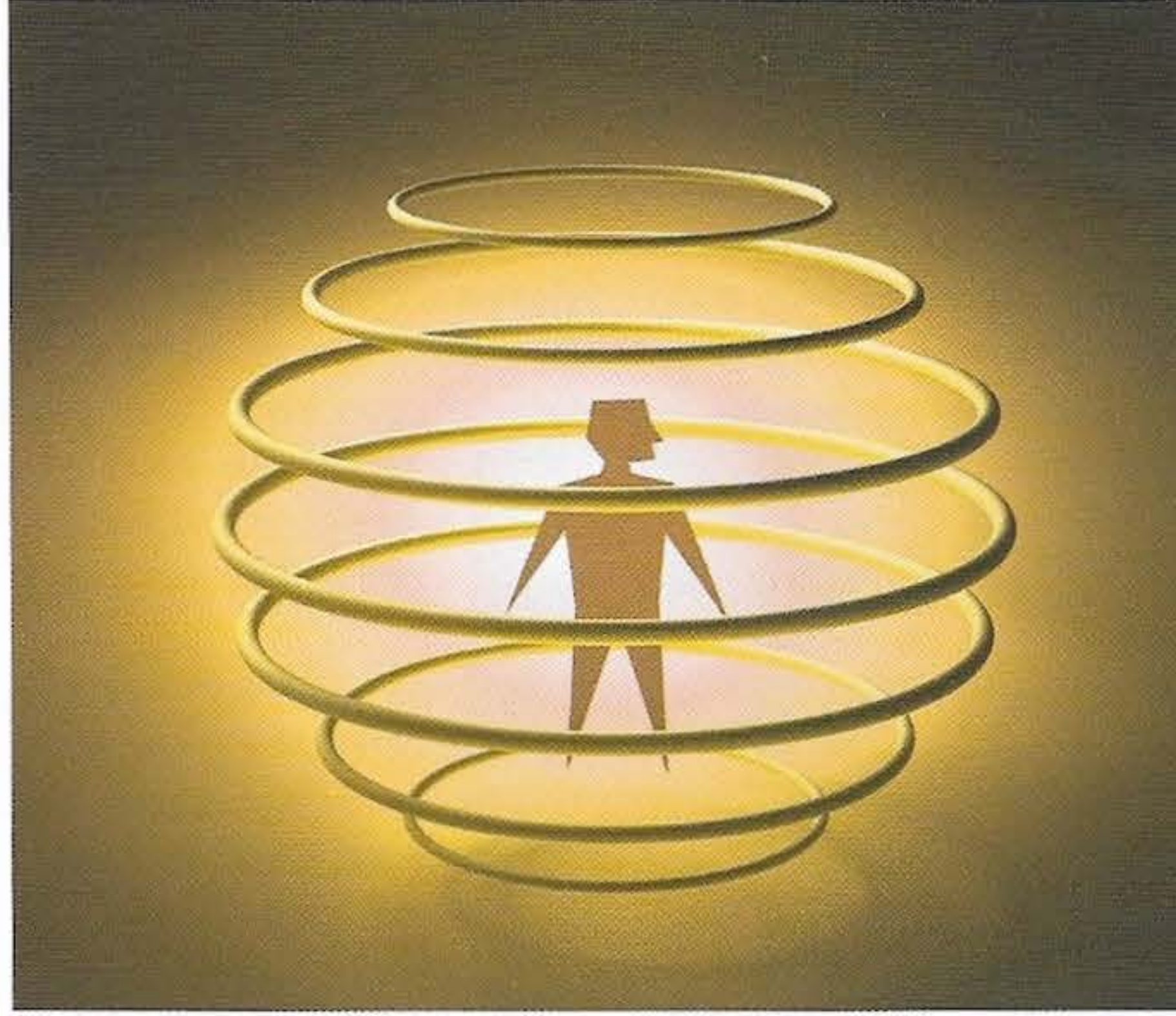
Gelişigüzel öğretme işi ders olmadığı gibi, bunun vukû bulduğu her yer, okul değildir. Okul, öğretmeni – öğreticisi – öğrencisiyle ve öğretim ile öğrenime tah-



sîs olunmuş yerleriyle bir kurumdur. Öğrencinin yaşı ile zihin-zekâ seviyesine uygun olarak aklın çizdiği çerçevede öğretilenlere ders denilir. Anlaşılacağı üzere, okulun baş mercii akıldır. Bunun belirlediği tarzda doğa ile topluma dair konular —bilgi— öğrenden öğrenene aktarılır —ders okutmak/vermek. Okutulan dersin içerdiği bilgi, düşüncelerden kurulu dur. Şu durumda okulla birlikte ağırlık, duygudan düşünceye kaymış, onu üreten akıl siklet merkezi olmuştur. Bilgi söz konusu

olunca bakış dış dünyaya çevrilir. 'Ben' iç âlem, yanî öznel demekten, dış, 'ben-olmayan' dünyadır, nesnelliktir. Görüldüğü gibi, yazının icâdı, bununla da okullaşma, felsefe-bilimin kurulmasıyla sonlanacak yolun başlangıcıdır. Gerek bireysel 'ben'im gerekse insanlığın geçmişte kalan çıkış evrelerinde iç âlemde olup biten duygular ve onların ocağı olarak kabul ettiğimiz 'gönül', dolayısıyla da 'ben-bilinc'i —özbilinç— başatken, dışa yöneldikçe aklın üretilip yönlendirerek yönettiği düşüncelerle dış dünyayı kavrar hâle geliyoruz. Sonuçta dışa yöneldikçe aklın üretilip yönlendirerek yönettiği düşüncelerle dış dünyayı kavrayarak elde olunan bilgidir. Gönüle gerisin geri götürdüğümüz duyguların husule getirdiği manevî hayatımızın astarını oluşturan, inançlardır.

Okul olmadan önce de sonra da ondan bağımsızca çok eski devirlerden beri varolagelmış haşmetli bir kurum da duyguların terbiye gördüğü, böylece inançların nizâm intizâma sokulduğu dergâhtır. İyi görev gören okul, aklını işletmek sûretiyle öğrencisini bilgiyle donatmasına donatır da, duyguyu ve onunla birlikte inancı da dikkatten uzak tutmaz. Demek ki duygu ile düşünce arasında ince bir dengeyi gözetir. Aslında duygu ile düşüncenin işbirliği bizlere, edep, adâp, iffet, fazilet, namus gibi kurucu unsurlarıyla birlikte gerek bireysel gerekse toplumsal bağlamlarında insan varoluşunun nirengi noktası ahlâkı verir. Nitekim, köklü, gelenek sâhibi okullar, dergâhımsı yahut manastırımsı bir hava taşımışlardır. Onlarda hâli tavrıyla dervîsi yahut keşişi andırır hocalar, yetişen gence, öğrenciye bilgi aktarmanın yanında ahlâklı yaşayış ile estetik duyusu da telkîn etmeğe çaba harcamışlardır. Bilgi aktarma deney destekli çözümlemeler ile açıklamaları gerektirirken ahlâklı yaşayış ile estetik duyusu benimsetilir. Öğreten kişi, yanî hoca, yaşayışla hem ahlâkça hem de estetik bakımdan öğrencisine örnek teşkil eder. Ahlâk ile estetik birbirine çok yakın olmaktan da öte iç içe girmiş görünümündedirler. Her şeyden önce, ikisinde de kavramlarını dünyada örnekleyebilecek karşılıkları yoktur. Söz-gelişi biri "karanfil neye benzer?" diye sorsa, bir yerde bulacağınız karanfili tutar gösterir, "işte buna benzer" dersiniz. Buna



mukabil, "iyilik" yahut "namus nasıl bir şey, neye benzer?" diye sorsa, örnekleyemezsiniz. Benzer biçimde "güzellik nasıl bir şey?" diye sorulsa, bunun da örneklenebilirliği yoktur. Meselâ gül, ressama yahut şaire güzel gözüktür. Ama ineğe yalnızca yenecek bir nesnedir. Bülbül sesi güzeldir de karganınki çirkin. Niye? Birinin böyle ötekisinin öyle oluşuna kim karar vermiş ki? Var mı öyle bir karar mercii? Belli değil. Barış döneminde birini öldürürsünüz, katil; savaşta yüzlerce-sini katledersiniz, kahraman

olursunuz. Niye? Bilmiyoruz. İşte bundan dolayı ahlâk da estetik de anlatılması, izâhı son derece zor sorunlardır. Ancak, hayatî önem taşırlar. Ahlâktan hukuk, estetikten gerek kaba gerekse ince zevklerimiz —yahut zevksizliğimiz— türer. Her iki si tavırlarımız, davranış, hâl hareketlerimiz bâbında yaşayışımızı ayarlayıp düzenler. Karşımızdakiler, giyinişimize, oturup kalkışımıza, tutumumuza, yiyip içişimize bakarak tavırlarımızı, hâl hareketlerimizi, davranışımızı, sözümüzü tutup tutmayışımızı yargılar; nasıl bir aileden, ne çeşit bir okuldan çıkageldiğimizi kestirmeye çaba harcarlar. Anne-baba çocuklarıyla, öğretmen-se öğrencileriyle yargılanır. Bir hekim, yanlış teşhisiyle bir, bilemediniz iki, üç hastasını öldürür, sonunda tabipler odasından kovulup mahkûm olabilir; öğretmen-se, hatâsıyla bir batında koca bir sınıfı katledebilir. Cezâsınıysa, varsa, vicdânında çeker. Öğretmenlik kadar güç ve sorumluluk taşı başka bir meslek daha var mıdır? ■

(Devamı Gelecek Sayımızda)

Prof. Dr. Şaban Teoman DURALI'67

Prof. Dr. Şaban Teoman Duralı, 7 Şubat 1947, Zonguldak Kozlu doğumludur. 1967 yılında TED Ankara (Maarif) Koleji'nden, 1973 yılında İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümü'nden mezun oldu. 1988 yılında profesör olan Duralı, aynı üniversitede 1991 – 1992 yılları arasında Felsefe Bölümü başkanlığı, 1991 – 2009 yılları arasında Felsefe Bölümü Felsefe Tarihi Anabilimdalı başkanlığı yapmıştır.

Yurtiçi ve yurtdışında bir çok üniversite ve kuruma konuşmacı olarak katılan Duralı, 2009 Şubat ayından bu yana Kırklareli Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi'nde kurucu dekanı, 2009 Mayıs ayından bu yana Kırklareli Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü kurucu başkanlığı görevinde bulunmaktadır. Felsefe üzerine birçok basılmış kitabı bulunan Prof. Dr. Şaban Teoman Duralı, evli ve iki çocuk babasıdır.